

НЕОБХІДНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день Україна потребує докорінних змін у всіх напрямках її існування. Для ефективного вирішення низки соціально-економічних питань у державі важливим є максимальна зацікавленість громадян та їх участь у формуванні бюджетів і розпорядженні коштами на місцевому рівні.

Економічна ефективність вимагає проведення фінансової децентралізації, наслідком якої є передача і делегування видаткових повноважень, створення фінансової бази органів місцевого і регіонального самоврядування, розробка ефективної моделі фінансового вирівнювання, залучення жителів територіальних громад до вирішення місцевих завдань.

У муніципальній програмі врядування та сталого розвитку, що впроваджується Програмою розвитку ООН, та експертами Української асоціації місцевих та регіональних влад зазначено що «децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць або нижчих органів та організацій при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного центру з метою оптимізації та підвищення ефективності управління суспільно важливими справами, найповнішої реалізації регіональних і місцевих інтересів» (1, с. 7).

У сучасних наукових дослідженнях децентралізацію визначено як такий спосіб організації публічної влади в державі, за якого адміністративно-територіальні одиниці або інші територіальні утворення мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів і посадових осіб, а втручання у їх діяльність може відбуватись винятково з метою нагляду за законністю в передбачених законом випадках і відповідних формах (2).

У науковій літературі розкриваються різні види (форми) децентралізації: політична (або демократична); адміністративна (або бюрократична), фінансова (або бюджетна, фіскальна, економічна, ринкова), територіально-просторова (3, с. 82).

Фінансова децентралізація в сучасних умовах розглядається як необхідна умова успішної децентралізації державних функцій у контексті демократичних перетворень. Бюджетна децентралізація – це процес передачі повноважень управління доходами та видатками з метою збільшення ефективності реалізації даних повноважень та ретельніше управління бюджетними коштами громад. Так, за умови проведення бюджетної децентралізації:

- відкриваються додаткові можливості щодо формування місцевих бюджетів;
- збільшується свобода у використанні коштів органами місцевого самоврядування;
- зростає активність й ініціатива місцевої влади;
- посилюється відповідальність за вирішення місцевих проблем;
- посилюється контроль за виконанням бюджету;

- підвищується результативність трансфертної політики;
- проводиться ефективне фінансове вирівнювання (2).

В умовах сьогодення виникає необхідність проведення реформи бюджетної децентралізації в Україні. Реформування системи територіальних фінансів є завжди складним процесом в будь-якій країні. Тому важливим є розроблення ефективної системи використання ресурсів територіальних бюджетів.

Серед головних завдань, які можуть бути реалізовані в рамках бюджетної децентралізації, слід відзначити:

- перегляд та чітка структуризація переліку власних та делегованих повноважень;
- розширення фінансової бази органів місцевого самоврядування;
- відмова від безцільових трансфертів, перехід до системи цільових трансфертів, спрямованих на компенсацію видатків органів місцевого самоврядування в результаті реалізації ними делегованих функцій;
- запровадження максимального рівня прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування (2).

Так, на сьогоднішній день виникла необхідність у проведенні реформи бюджетної децентралізації в державі, яка може дати можливість прийняття більш якісних та справедливих рішень щодо управління місцевими бюджетами, адже адміністративно-територіальний устрій країни повинен бути побудований таким чином, щоб одночасно максимально враховувати інтереси громадян та забезпечити ефективне використання бюджетних коштів з надання суспільних благ. Але поки що ні Конституція України, ні Закон України «Про місцеве самоврядування» чітко не висуюють стратегію проведення децентралізації. Що стосується подальшого розвитку законодавчої бази щодо децентралізації в Україні, то наступним кроком має бути внесення змін до Конституції України щодо децентралізації, які необхідні для подальшого проведення реформи та її завершення.

Список бібліографічних посилань:

1. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Видання третє. Київ: ПРООН/МПВСР, 2007. С. 269. URL: http://msdp.undp.org.ua/data/publications/decentralisation_manual.pdf

2. Бюджетна децентралізація та її вплив на фінансове забезпечення територіальних громад. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/9f690dbd00a5bff556897056d188f56d.pdf>

3. Волохова І. С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія / І. С. Волохова. Одеса: Атлант, 2014. С. 462.